

ZADOVOLJSTVO OBITELJI ŠKOLOM

Vladimir Jurić

Filozofski fakultet, Zagreb

UDK: 37.018.26

Izvorni znanstveni rad

Primljeno: 23. 10. 1995.

Obiteljsko okruženje postaje sve raznovrsnije i složenije. Tradicionalnost nekih institucija ne umanjuje ovaj problem jer se i unutar institucije odvija proces usložnjavanja. Tako je i sa školom, s kojom roditelji sve teže komuniciraju. To je djelomično i zbog promjene tradicionalnih uloga, ali ponajviše zbog povećanog značenja škole u životu djeteta, pa i roditelja, što na njih može djelovati frustrirajuće. Čini se vrlo važnim ispitati zadovoljstvo roditelja školom, jer to školi pruža važne obavijesti za unapređivanje suradnje. Primijenjena je anketa s 15 tvrdnji koje se izravno i neizravno odnose na osjećaj zadovoljstva. Anketirano je 349 roditelja učenika završnih razreda osnovne škole (6-8 razred). Analiza rezultata daje uvid u zadovoljstvo roditelja, ali istodobno upozorava na mogućnost prikupljanja roditeljskih prosudbi relevantnih za razvijanje programa suradnje doma i škole. Podrobnije o tome govori se u ovom članku.

UVOD I PROBLEM

Živimo u vrijeme kad život obitelji postaje sve složeniji zbog višestruke oslonjenosti, ovisnosti i povezanosti s okolinom na koju obitelj može tek djelomično utjecati. Znatno je veći utjecaj obiteljskog okruženja koje u odnosu na nju postaje sve zahtjevnije. Daleko su romantična vremena u kojima je prevladavala obiteljska dinamika, a obitelj bila razmjerno samostalna socijalna jedinica. Pojednostavljenim jezikom rečeno, ljudska zajednica nije jednostavan zbroj obiteljskog događanja jer se umnožavanjem socijalnih institucija povećava broj središta iz obitelji izdvojenih funkcija sa znatno izdignutom profesionalnom razinom u odnosu na obiteljske potencijale. Istodobno je takvo izdvajanje udaljavalo obitelj od institucija i urodilo zahtjevom za posebnom izravnom i/ili neizravnom komunikacijom. Tako, na primjer, dijeljenje pravde (sudovanje), religijski odgoj, obrazovanje, zdravlje, obrana, gospodarenje i dr., postaje dvojno (unutar obitelji i izvan obitelji). Institucije društva uvelike oslobađaju obitelj od izravnog djelovanja na

brojne životne situacije, ali je istodobno upućuju na povezivanje s njima zbog podizanja kvaliteta života.

Dnevne poruke institucija obitelji brojne su, često neusklađene, što uz njihovu brojnost dodatno otežava snalaženje članovima obitelji. Obitelj odabire značenje i važnost tih poruka uz rizik pogrešnog tumačenja i vrednovanja, a na ispravnost uvažavanja pojedinih poruka upućuju je pozitivne posljedice. Obrazovne institucije kao dio obiteljskog okruženja imaju iznimno značajno mjesto i udio u životu obitelji. Briga za obrazovanje u tom se pogledu može usporediti jedino s brigom o zdravlju. Uzme li se u obzir trajanje djetetova školovanja, razvojne teškoće koje ono prolazi zajedno s roditeljima, oblikovanje roditeljskog stava prema školi, obrazovanju i konačno djetetovoj karijeri, može se zaključiti kako roditeljska briga povezana uz školovanje zauzima značajno mjesto u životu obitelji. Zbog toga nije nevažno kako roditelji komuniciraju sa školom, kako je prihvaćaju i kako sudjeluju u odgoju i obrazovanju zajedno sa školom.

Obitelj oblikuje svoje odnose u skladu s očekivanjima i zahtjevima okoline. Glede toga može se govoriti o dva motrišta kvalitete odnošenja. Teorijski odijeljena, ta se motrišta mogu nazvati *pragmatično-egistencijalnim* i *vrijednosno-etičkim*. Prvo je povezano s razumskim razmatranjem uloge škole sa stajališta obitelji, kada se na školu gleda kao na moguću potporu obrazovnom djetetovom postignuću, što stvara pretpostavke za profesionalni razvoj i odgajanje djeteta za budućeg djelatno uspješnog pojedinca. Obitelj obično procjenjuje uspješnost škole kao uspješnost djeteta, donosi odluke usklađene s očekivanjima i ciljevima koje zajedno s djetetom postavlja u pogledu njegove profesionalne budućnosti. Škola je shvaćena kao usluga u obrazovanju, za koju i obitelj društvenim davanjima omogućuje razmjenu nagrade za uslugu. Pragmatična briga obično prenaplaćava obrazovne ciljeve, ispunjenje kojih značajno utječe na zadovoljstvo školom.

Vrijednosno-etička prosudba odnosi se na odgojne posljedice za dijete. Zanimljivo je utvrditi koliko roditelji cijene odgojna postignuća u obrazovanju. To se može samo ispitivanjem njihovih stavova prema odgojnoj komponenti školskog rada (djelovanja).

Zadovoljstvo školom uveliko određuje kvalitetu komunikacije između obitelji i škole. Ovaj rad je posvećen upravo ispitivanju roditeljskog zadovoljstva školom. Uvid u stupanj zadovoljstva školom pokazuje način prihvaćanja suradnje i kvalitetu komunikacije sa školom. O tome pak ovisi daljnje razvijanje odnosa obitelji i škole.

Istraživanja zadovoljstva roditelja (obitelji) školom razmjerno su malobrojna. O ovoj problematici uobičajeno je raspravljati "zdravorazumski" te na osnovi svakodnevno iskustva i sporadičnih iskustava, dakle gotovo anegdotski. Ako se donekle i dodiruje spomenuti problem, on je najčešće uklopljen u neki kompleksniji predmet istraživanja u obliku "potpitanja".

Ovim se istraživanjem djelomično popunjava tematska praznina u području odnosa obitelji (roditelja) prema školi na osnovi slike o školi. Cilj je, dakle, istraživanja provjeriti stavove roditelja prema školi, koji se formiraju na temelju

slike o školi koju roditelji dobivaju izravno (posjećujući školu) i neizravno (preko svoje djece).

U skladu s ciljem istraživanja, roditelji su iskazali stupanj slaganja s tvrdnjama u rasponu 1 – 5: U potpunosti je tako (1); Uglavnom je tako (2); Ne mogu se odlučiti (3); Uglavnom nije tako (4) i Uopće nije tako (5). Provjereno je slaganje roditelja s tvrdnjama o razumijevanju škole za dijete, o jasnoći ocjenjivanja u školi, o školskim očekivanjima napredovanja učenika, o djetetovoj prihvaćenosti od drugih učenika, o prihvaćanju školske discipline, o korisnosti razgovora roditelja s razrednikom, o sukladnosti ocjena s djetetovim znanjem, o važnosti odgoja u školi, o elastičnosti i prihvatljivosti odnosa prema učenicima, o činjenici da nastavnici imaju teškoće u odgoju i obrazovanju djeteta, o potrebi većeg sudjelovanja roditelja i škole i o potrebi kraćenja nastavnog programa.

POSTUPAK

Ispitivanje je obuhvatilo uzorak populacije roditelja čija djeca pohađaju VI., VII. i VIII. razred osnovne škole. Anketirano je 349 roditelja (113 šestog, 121 sedmog, 115 osmog razreda) čija djeca pohađaju četiri lokacijski odvojene škole; jednu u širem području grada, jednu u samom centru grada i dvije u prigradskom području.

Roditelji su upitnike popunjavali dijelom na roditeljskim sastancima, a dijelom kod kuće ukoliko su bili odsutni. Motivirani su riječima o potrebi stvaranja jasnije slike o tome kako se njihovo dijete osjeća u školi, a što će biti korisno za daljnju suradnju. Roditeljima je obećano bolje razumijevanje njihova djeteta zahvaljujući njihovim odgovorima, što je bila i stvarna nakana ovog ispitivanja. Ono se, naime, nije zaustavilo na jednostavnom prikupljanju mišljenja roditelja: škole su koristile rezultate istraživanja za razvijanje suradnje s roditeljima. Upitnik je bio anoniman.

REZULTATI

Ako rezultate ankete "prelomimo" tako da postaju vidljivi odnosi između pripadnosti roditelja obrazovnoj hijerarhiji njihove djece 6., 7., i 8. razreda, kao i ukupni rezultati, onda se može iščitavati niz interesantnih zapažanja.

Prva tvrdnja glasi: "Moje dijete voli ovu školu". Inspekcijom rezultata u Tablici 1 saznajemo da se s tom tvrdnjom uvjerljivo slaže 80.52% roditelja; uzme li se u obzir zbroj rezultata nijansiranog potvrđivanja "U potpunosti" i "Uglavnom" (u tablicama su to redovi 1 i 2), neodlučno je 14.33%, a s tvrdnjom se ne slaže svega 5.16% roditelja (uzmu li se skupno dva nijansirana neslaganja koja se nalaze u redovima 4 i 5 u tablici). Ne postoje značajne razlike između roditelja 6., 7. i 8. razreda u procjeni zadovoljstva njihove djece u školi. Ne postoji niti statistička vjerojatnost očekivanja ovakvih rezultata u čitavoj populaciji roditelja 6., 7. i 8. razreda, iako se hi-kvadrat (11.433) značajno približio graničnoj vrijednosti od 15.507 za 0.05% rizika generalizacije rezultata.

Ako se rezultati roditeljske procjene zadovoljstva školom dovedu u vezu sa zadovoljstvom roditelja izborom škole, može se zaključiti visoka razina zadovoljstva.

Tablica 1

Slaganje s tvrdnjom	Opaženi postoci			
	6.r.	7.r.	8.r.	Ukupno
U potpunosti je tako	9.46	8.31	6.30	24.07
Uglavnom je tako	18.62	19.48	18.34	56.44
Ne mogu se odlučiti	4.01	4.58	5.73	14.33
Uglavnom nije tako	0.29	2.01	2.58	4.87
Uopće nije tako	0.00	0.29	0.00	0.29
Ukupno	32.38	34.67	32.95	100.00
Hi-kvadrat=11.433, S.S.=8, Vjerojatnost=0.1783				

Uz tvrdnju da učitelji dobro razumiju njihovo dijete u školi, rezultati se ovako raspodjeljuju: 64.74% roditelja se slaže s tvrdnjom o razumijevanju njihove djece, vrlo visok postotak se ne može odlučiti – 25.14% (vjerojatno zbog nedostatnog uvida u odnose učitelja i učenika, ali i nejasne zadaće škole u pogledu ove kvalitete), a 10.12% nema povjerenje u razumijevanje njihove djece, što nije zanemariv rezultat. Postoje i razlike između razrednih stupnjeva, pa se slaganje s tvrdnjom smanjuje kod viših razreda.

Hi-kvadrat (14.901) se znatno približio graničnoj vrijednosti za 8 stupnjeva slobode na razini značajnosti 0.05%, te se ne može sasvim odbaciti očekivanje sličnih rezultata u populaciji roditelja.

Tablica 2

Slaganje s tvrdnjom	Opaženi postoci			
	6. razr.	7. razr.	8. razr.	Ukupno
U potpunosti je tako	6.36	2.60	3.76	12.72
Uglavnom je tako	17.63	17.92	16.47	52.02
Ne mogu se odlučiti	6.07	10.40	8.67	25.14
Uglavnom nije tako	2.31	2.89	3.76	8.96
Uopće nije tako	0.29	0.00	0.87	1.16
Ukupno	32.66	33.82	33.53	100.00
Hi-kvadrat=14.901, S.S.=8, Vjerojatnost=0.0611				

Tvrdnja da roditelj razumije način na koji se ocjenjuje djecu u školi pokazuje relativno visok stupanj slaganja (68.96%), 18.39% neodlučnosti i 12.65% neslaganja. Slaganje s tvrdnjom također opada s višom razrednom razinom ili, drugim riječima, što je viši stupanj razreda, roditelji manje razumiju način ocjenjivanja njihove djece, ili ga možda teže prihvaćaju.

Niži, iako nije neznatan, hi-kvadrat (9.991 za razinu 0.05%) ne ukazuje na statistički značajnu povezanost uzorka i populacije, ali se ta veza ne može sasvim odbaciti.

Tablica 3

Slaganje s tvrdnjom	Opaženi postoci			
	6. razr.	7. razr.	8. razr.	Ukupno
U potpunosti je tako	8.05	5.46	4.60	18.10
Uglavnom je tako	16.95	17.82	16.09	50.86
Ne mogu se odlučiti	5.46	6.61	6.32	18.39
Uglavnom nije tako	1.44	3.45	4.31	9.20
Uopće nije tako	0.86	1.44	1.15	3.45
Ukupno	32.76	34.77	32.47	100.00
Hi-kvadrat=9.691, S.S.=8, Vjerojatnost=0.2874				

Roditelji (62.75%) se slažu s tvrdnjom da im se djeca vraćaju iz škole zadovoljna, 18.39% njih ne može procijeniti ovu tvrdnju, a 9.45% misli da im se djeca ne vraćaju iz škole zadovoljna. Iako pretežu zadovoljni učenici, postotak nezadovoljnih razmjerno je visok za osnovnu školu. Hi-kvadrat (12.198) ukazuje na vrlo vjerojatnu vezu rezultata dobivenih na uzorku i očekivanih u čitavoj populaciji roditelja.

Tablica 4

Slaganje s tvrdnjom	Opaženi postoci			
	6. razr.	7. razr.	8. razr.	Ukupno
U potpunosti je tako	6.30	3.72	5.16	15.19
Uglavnom je tako	16.91	17.19	13.47	47.56
Ne mogu se odlučiti	7.47	9.46	10.60	27.79
Uglavnom nije tako	1.15	2.87	3.15	7.16
Uopće nije tako	0.29	1.43	0.57	2.29
Ukupno	32.38	34.67	32.95	100.00
Hi-kvadrat=12.198, S.S.=8, Vjerojatnost=0.1426				

Kad su u pitanju procjene roditelja o jasnoći očekivanja škole u odnosu na djecu, onda roditelji odgovaraju da im je jasno što učitelji očekuju od njihova djeteta (79.94%), njih 13.47% to ne može procijeniti, a nejasnoće susrećemo u 6.59% roditelja.

Kategoričnost izjava o neshvaćanju povećava se u roditelja učenika osmih razreda (10.03%), ali je crta razgraničenja slaganja prema neodlučnosti ujednačena, tako da se ne nalaze značajne razlike uvjetovane razrednim pripadnošćima. Relativno visok hi-kvadrat (12.198) upućuje na vrlo vjerojatnu vezu rezultata u uzorku i mogućih u populaciji roditelja.

Tablica 5

Slaganje s tvrdnjom	Opaženi postoci			
	6. razr.	7. razr.	8. razr.	Ukupno
U potpunosti je tako	8.02	7.45	10.03	25.50
Uglavnom je tako	18.34	20.06	16.05	25.50
Ne mogu se odlučiti	4.87	4.01	4.58	13.47
Uglavnom nije tako	0.29	2.29	1.15	3.72
Uopće nije tako	0.86	0.86	1.15	2.87
Ukupno	32.38	34.67	32.95	100.00
Hi-kvadrat=8.893, S.S.=8, Vjerojatnost=0.3614				

Procjena roditelja o prihvaćenosti njihova djeteta od druge djece ima izrazito optimističan ton. 91.62% roditelja procjenjuje da je njihovo dijete u potpunosti ili uglavnom prihvaćeno od drugih, 6.65% ne može procijeniti, a svega 1.74% roditelja misli da im dijete nije dobro prihvaćeno. Zanimljivo je da su razlike među razredima, a pojavljuju se jedino u raspodjeli izjava unutar kategorije slaganja s tvrdnjom (u rasponu "u potpunosti" i "uglavnom"). Relativno niski hi-kvadrat (6.824) ne ukazuje na vjerojatnost očekivanja raspodjele odgovora u populaciji i sigurnost uopćavanja.

Tablica 6

Slaganje s tvrdnjom	Opaženi postoci			
	6. razr.	7. razr.	8. razr.	Ukupno
U potpunosti je tako	10.98	13.87	15.90	40.75
Uglavnom je tako	17.34	17.63	15.90	40.75
Ne mogu se odlučiti	2.02	2.89	1.73	6.65
Uglavnom nije tako	0.58	0.58	0.00	1.16
Uopće nije tako	0.29	0.00	0.29	0.58
Ukupno	31.21	34.97	33.82	100.00
Hi-kvadrat = 8.824, S.S.=8, Vjerojatnost=0.5557				

S kojom lakoćom djeca prihvaćaju školsku disciplinu? 74.45% roditelja procjenjuje da u potpunosti ili uglavnom njihova djeca s lakoćom prihvaćaju disciplinu, 8.93% je neodlučno, a 4.61% roditelja misli da dijete teško prihvaća školsku disciplinu. Ne postoje značajnije razlike u pripadnosti razrednoj razini, osim u nijansama kategorije slaganja. Također nije utvrđena znatnija povezanost rezultata na uzorku s vjerojatnim u populaciji (hi-kvadrat = 7.589).

Tablica 7

Slaganje s tvrdnjom	Opaženi postoci			
	6. razr.	7. razr.	8. razr.	Ukupno
U potpunosti je tako	11.82	12.97	14.41	39.19
Uglavnom je tako	16.71	15.85	14.70	47.26
Ne mogu se odlučiti	2.02	4.32	2.59	8.93
Uglavnom nije tako	1.15	0.86	0.86	2.88
Uopće nije tako	0.29	0.29	1.15	1.73
Ukupno	31.99	34.29	33.72	100.00
Hi-kvadrat=7.589, S.S.=8, Vjerojatnost=0.4746				

Roditelji se u većini slažu s tvrdnjom da im razgovori s učiteljima i razrednikom pomažu u boljem razumijevanju djeteta (82.16%). 10.20% ne može procijentirati tvrdnju, a 7.65% se ne slaže s tvrdnjom o korisnosti tih razgovora. Međurazredne razlike se pojavljuju i rastu s povećanjem razrednog stupnja kad je riječ o neodlučnosti procjenjivanja tvrdnje. Relativno visok hi-kvadrat (12.833) ukazuje na povezanost rezultata uzorka s mogućima u populaciji, iako je nešto ispod graničnog za 0.05% rizika.

Tablica 8

Slaganje s tvrdnjom	Opaženi postoci			
	6. razr.	7. razr.	8. razr.	Ukupno
U potpunosti je tako	13.88	13.31	9.63	36.83
Uglavnom je tako	14.16	15.30	15.86	45.33
Ne mogu se odlučiti	1.70	3.40	5.10	10.20
Uglavnom nije tako	1.42	1.42	2.83	5.67
Uopće nije tako	0.85	0.85	0.28	1.98
Ukupno	32.01	34.28	33.71	100.00
Hi-kvadrat=12.833, S.S.=8, Vjerojatnost=0.1177				

S tvrdnjom, da se ocjene u školi slažu sa znanjem u koje roditelj ima uvid slaže se 74.86% roditelja, što odgovara uobičajenom shvaćanju o "pravednosti" ocjenjivanja, o kojoj se tako mnogo govori među učenicima u školi i kod kuće. 14.29% roditelja ne može procijeniti spomenutu tvrdnju, a 10.86% tvrdi da nije tako. Također nema značajnih razlika među razredima, a relativno nizak hi-kvadrat (5.723), iako ne isključuje povezanost, ukazuje na moguće drugačije distribucije rezultata u populaciji roditelja.

Tablica 9

Slaganje s tvrdnjom	Opaženi postoci			
	6. razr.	7. razr.	8. razr.	Ukupno
U potpunosti je tako	6.29	5.43	5.71	17.43
Uglavnom je tako	17.71	20.00	19.71	57.43
Ne mogu se odlučiti	4.86	6.00	3.43	14.29
Uglavnom nije tako	2.00	2.57	3.43	8.00
Uopće nije tako	1.43	0.57	0.86	2.86
Ukupno	32.29	34.57	33.14	100.00
Hi-kvadrat=5.723, S.S.=8, Vjerojatnost=0.6782				

Kakvo značenje roditelji pridaju disciplini i odgojenosti u odnosu na obrazovanost, doznajemo iz njihova slaganja s tvrdnjom da su disciplina i odgojenost važniji od predmeta koje djeca uče u školi. 37.64% roditelja slaže se s tvrdnjom (10.92 u potpunosti, a 26.72 uglavnom), što je znatno manji stupanj slaganja u odnosu na ostala pitanja. Relativno velik postotak roditelja ostaje u dilemi (34.48% ne može procijeniti), a značajno velik postotak roditelja (27.87) ne slaže se tvrdnjom, što znači pridavanje veće važnosti obrazovanju. Uočljiv je pad slaganja s tvrdnjom u osmog razređa, što upućuje na mogući trend obrata hijerarhije vrijednosti u roditelja čija djeca pohađaju srednju školu. Hi-kvadrat (9.312) upozorava na rezerviranu povezanost rezultata na uzorku s mogućim na populaciji roditelja.

Tablica 10

Slaganje s tvrdnjom	Opaženi postoci			
	6. razr.	7. razr.	8. razr.	Ukupno
U potpunosti je tako	4.89	2.59	3.45	10.92
Uglavnom je tako	8.91	11.21	6.61	26.72
Ne mogu se odlučiti	9.20	12.36	12.93	34.48
Uglavnom nije tako	7.18	7.47	6.61	21.26
Uopće nije tako	2.30	1.72	2.59	6.61
Ukupno	32.47	35.34	32.18	100.00
Hi-kvadrat=9.312, S.S.=8, Vjerojatnost=0.3167				

S tvrdnjom da je odnos prema učenicima u školi elastičan i prihvatljiv slaže se 69.20% roditelja, 17.23% ne može procijeniti kvalitetu odnosa, a 13.56% se ne slaže s tvrdnjom.

Relativno veće neslaganje u odnosu prema drugim kategorijama ukazuje na povećanu osjetljivost i učenika i roditelja na odnose između učitelja i učenika. Ne postoje očekivane razlike između pripadnosti razredu, a nizak hi-kvadrat (2.071) ne ukazuje na moguće slične rezultate u populaciji.

Tablica 11

Slaganje s tvrdnjom	Opaženi postoci			
	6. razr.	7. razr.	8. razr.	Ukupno
U potpunosti je tako	4.80	5.08	4.24	14.12
Uglavnom je tako	18.08	18.64	18.36	55.08
Ne mogu se odlučiti	4.52	6.21	6.50	17.23
Uglavnom nije tako	3.67	3.67	3.67	11.02
Uopće nije tako	0.85	0.56	1.13	2.54
Ukupno	31.92	34.18	33.90	100.00
Hi-kvadrat=2.071, S.S.=8, Vjerojatnost=0.9787				

Odgovori na tvrdnju kako učitelji nailaze na teškoće u odgoju i obrazovanju njihova djeteta ukazuju na drastično smanjenje kritičnosti prema djeci i povećanje kritičnosti prema učiteljima, usporedimo li distribuciju odgovora s onom u ostalim pitanjima. Tako se s tvrdnjom slaže 26.86% roditelja, 14.94% se ne može odlučiti, a 59.20% roditelja se ne slaže s tvrdnjom da škola nailazi na poteškoće u radu s njihovim djetetom. Interesantno je da nema značajnih razlika među razredima, a nizak hi-kvadrat (3.983) ne upućuje na moguću vezu rezultata u uzorku i onih u populaciji.

Tablica 12

Slaganje s tvrdnjom	Opaženi postoci			
	6. razr.	7. razr.	8. razr.	Ukupno
U potpunosti je tako	1.72	1.44	2.01	5.17
Uglavnom je tako	6.03	7.76	6.90	20.69
Ne mogu se odlučiti	4.60	4.60	5.75	14.94
Uglavnom nije tako	11.49	12.64	8.91	33.05
Uopće nije tako	8.33	8.33	9.48	26.15
Ukupno	32.18	34.77	33.05	100.00
Hi-kvadrat=3.983, S.S.=8, Vjerojatnost=0.8587				

Slaganje s mišljenjem da bi roditelji trebali više sudjelovati zajedničkim naporom sa školom oko uspjeha djece izrazilo je 78.06% roditelja. 12.82% nije se moglo odlučiti, a ovo mišljenje nije podržalo 9.11% roditelja. Ne postoji značajna razlika među roditeljima zbog pripadnosti razredu. Nešto manji hi-kvadrat (5.203) ne dopušta generalizaciju.

Tablica 13

Slaganje s tvrdnjom	Opaženi postoci			
	6. razr.	7. razr.	8. razr.	Ukupno
U potpunosti je tako	7.12	7.41	9.40	23.93
Uglavnom je tako	16.52	19.66	17.95	54.13
Ne mogu se odlučiti	4.84	4.84	3.13	12.82
Uglavnom nije tako	2.28	1.99	1.71	5.98
Uopće nije tako	1.42	0.58	1.14	3.13
Ukupno	32.19	34.47	33.33	100.00
Hi-kvadrat=5.203, S.S.=8, Vjerojatnost=0.7356				

Dosta provokativna ponuda roditeljima iznesena je u idućem pitanju: "Ako bi mi bilo ponuđeno, rado bih prisustvovao nastavi i tako bolje upoznao svoje dijete". Neočekivano visok postotak roditelja prihvaća ovaj izazov (61.08%), što pokazuje velik interes za događaje u nastavi. 17.05% roditelja je neodlučno, a 21.87% roditelja ne bi prisustvovalo nastavi. U nešto većem postotku bi podržali ovu ideju roditelji učenika osmog razreda. Niski hi-kvadrat (3. 851) ne dozvoljava uopćavanja za populaciju roditelja.

Tablica 14

Slaganje s tvrdnjom	Opaženi postoci			
	6. razr.	7. razr.	8. razr.	Ukupno
U potpunosti je tako	7.10	6.82	9.38	23.30
Uglavnom je tako	12.78	13.64	11.36	37.78
Ne mogu se odlučiti	5.40	6.25	5.40	17.05
Uglavnom nije tako	4.26	4.83	3.69	12.78
Uopće nije tako	2.56	2.84	3.69	9.09
Ukupno	32.10	34.38	33.52	100.00
Hi-kvadrat=3.851, S.S.=8, Vjerojatnost=0.8703				

Svakodnevno iskustvo iz školskog života govori nam o dvojenju glede dimenzija nastavnih programa. Slaganje s tvrdnjom o opsežnim nastavnim programima i potrebi njihova kraćenja izrazilo je 66.08% roditelja. 14.20% roditelja ne može procijeniti optimalnost programskih dimenzija, a 19.71% misli da su programi primjereni i da ih ne treba kratiti. Veći je postotak roditelja učenika sedmih i osmih razreda koji drže programe preopsežnima. Iako nije na granici statističke značajnosti, hi-kvadrat (8.354) nije sasvim zanemariv pa se ne mogu odbaciti slični rezultati u populaciji.

Tablica 15

Slaganje s tvrdnjom	Opaženi postoci			Ukupno
	6. razr.	7. razr.	8. razr.	
U potpunosti je tako	9.28	11.01	10.72	31.01
Uglavnom je tako	9.86	14.20	11.07	35.07
Ne mogu se odlučiti	6.38	4.35	3.48	14.20
Uglavnom nije tako	5.51	3.77	5.51	14.78
Uopće nije tako	1.45	1.45	2.03	4.93
Ukupno	32.46	34.78	32.75	100.00
Hi-kvadrat=8.354, S.S.=8, Vjerojatnost=0.3997				

INTERPRETACIJA I ZAKLJUČAK

Jasnoća kojom govore statistički obrađeni rezultati ankete ostavlja relativno malo prostora sumnji i dvoumljenju glede prihvaćanja izjava roditelja i zaključivanja o kvaliteti odnosa roditelja i škole.

Roditeljsko *zadovoljstvo školom* izravno je iskazano na isto tako izravan upit. 80.51% roditelja u potpunosti je ili uglavnom zadovoljno školom, 14.33% neodlučnih roditelja također nije eksplicite nezadovoljno školom, a svega 5.16% posto uglavnom ili nikako nije zadovoljno školom. Iako je neznatan postotak nezadovoljnih roditelja, s nekog kritičnijeg motrišta (na primjer, Glasserova u Kvalitetnoj školi) i ovaj je postotak upozoravajući. Znajući o kojoj se kategoriji djece i roditelja radi unutar spomenutog postotka (roditelji koji se teško uključuju u suradnju), "teret" i problem suradnje nije nikako podcjenjujući. Školi je znano kako najveći dio svoje suradničke energije i one usmjerene prema motiviranju roditelja za tješnije veze sa školom, troši upravo na spomenutu kategoriju roditelja. Iako je, dakle, zaključiti kako će školi i dalje biti zadaća uključivanje ovog dijela obiteljske populacije u školske probleme njihove djece.

Kad se roditelji izražavaju o *razumijevanju njihova djeteta u školi*, indikativno je odstupanje od visokih rezultata procjene zadovoljstva školom. Teško je, naime, bezrezervno uzeti podatke o zadovoljstvu školom (80.51%) i znatno nižu procjenu razumijevanja djeteta (64.74%). Ovi rezultati odražavaju i prikriveno nezadovoljstvo roditelja i upućuju školu na još suptilniji odnos prema svim roditeljima, bez razlike izražavaju li oni ili ne svoje zadovoljstvo školom.

68.96% ih *razumije način ocjenjivanja* u školi, dok se ostali nisu mogli odlučiti ili pak ne razumiju način ocjenjivanja. Uzme li se u obzir koliko nesporazuma na relaciji obitelj-škola donosi nerazumijevanje načina ocjenjivanja i vrednovanja, možemo s lakoćom kazati da i ovaj postotak može održavati trajnu "buru" i nesporazume velikog dijela roditelja i škole.

Procjena roditelja o *zadovoljnoj djeci* koja se vraćaju kući iz škole (62.75%) može se dovesti u vezu s pitanjem o zadovoljstvu roditelja školom. Teško je povjerovati da je 80.51% roditelja zadovoljno školom, a djeca im se zadovoljna školom vraćaju u 62.75% slučajeva. Ovaj podatak ukazuje neizravno na prikriveno

nezadovoljstvo približno 38% posto roditelja, uzmemo li u obzir identifikaciju roditelja sa svojom djecom. Visok postotak neodlučnih (27.79%) daljnji je izvor u kojem ima prikrivenih nezadovoljnika.

Roditeljima je jasno u 79.94% slučajeva što *škola očekuje od njihova djeteta*. No, očekivanje škole nejasno je roditeljima u 6.59% slučajeva. Lako je zaključiti da su ovim stratumom obuhvaćeni roditelji manje uspješne ili neuspješne djece. Ovaj je podatak jasan signal školi za veće nastojanje oko objašnjavanja roditeljima koja su očekivanja u odnosu na njihovo dijete i koja ona mogu ispuniti.

Sudeći prema distribuciji odgovora na tvrdnju o *prihvaćenosti djeteta od druge djece*, ovaj problem najmanje zabrinjava roditelje. Zadovoljstvo prihvaćenošću izražava 91.62% roditelja, a svega 1.74% misli kako im dijete nije dobro prihvaćeno u razrednoj sredini. U nekom dopunskom istraživanju valjalo bi ustanoviti koliko ova procjena odgovara stvarnosti a koliko se radi o samozavaravanju. O socijalnom sazrijevanju i socioklimi roditelji nemaju "tvrde" pokazatelje kao u slučaju ocjenjivanja znanja, zbog čega su moguće izvjesne zablude – ništa manje dezorijentirajuće od onih koje se odnose na obrazovni uspjeh djeteta.

Školsku disciplinu se obično razumijeva samu po sebi. Iskustvo nam govori da njeno prihvaćanje nije toliko jednostavno, pogotovo u slučajevima neadekvatne školske klime. Disciplina je teško prihvatljiva za 4.61% učenika. Iako ovaj podatak nije alarmantan, valja se prisjetiti u kakvom raspoloženju živi školski život ovaj dio učeničke populacije. Neodlučnih 8.93% govori kako nemaju dovoljan uvid u prihvaćenost školske discipline. Dodamo li tome eventualne zablude roditelja u izjavama o lakoći prihvaćanja školske discipline, otvara se za školu čitavo polje proučavanja i djelovanja.

Najjasniji pokazatelj uspješne povezanosti roditelja i škole dobivamo odgovorima na pitanje o *korisnosti razgovora roditelja i učitelja (razrednika)*. Iako 82.16% roditelja procjenjuje korisnim razgovore, neodlučni, a pogotovo nezadovoljni, ukazuju nam na ozbiljan problem u komunikaciji roditelja i učitelja. Dodamo li tome da su razgovorima zadovoljni roditelji uspješne djece, dakle oni roditelji koji u razgovoru često čuju pohvale i odobravanja za svoju djecu, ovaj problem postaje još izrazitiji.

Slaganje ocjena sa znanjem učenika (74.86%) također pokazuje nerazumijevanje doma i škole. Iako nisu roditelji o tome upitani, lako je zaključiti da se to neslaganje odnosi na nezadovoljstvo zbog ocjene niže od očekivane. Škola treba znatno više upućivati roditelje u "tajne" vrednovanja i ocjenjivanja, kako bi i sami kod kuće lakše pratili djetetovu uspješnost.

Interesantno je bilo utvrditi kako roditelji u sustavu vrijednosti rangiraju *disciplinu i odgojenost u odnosu na obrazovanost*. Pragmatično procjenjivanje upućuje roditelje da podjednako cijene obrazovanje i odgoj. Vidljivi učinci ocjena izravno utječu na daljnji uspjeh u školskoj vertikali, što nemali broj roditelja navodi na zaključak o važnosti obrazovnog učinka škole. Ova skupina roditelja teže prepoznaje u odgojenosti dugoročan utjecaj na učenje.

Za školu su dosta poražavajući odgovori na tvrdnju kako je u školi *odnos prema učenicima elastičan i prihvatljiv* (13.56% se ne slaže s tvrdnjom, a 17.23% ih je

neodlučno). Ovaj odgovor ozbiljno problematizira roditeljsku procjenu o zadovoljstvu školom. U vezi s tim postavljaju se tri temeljna pitanja: želi li škola nešto više znati o mišljenju roditelja, kojim će putem doći do takvih spoznaja te kako će uvažiti rezultate takvih propitivanja?

Izrazito zaštitnički odnos prema djeci iskazali su roditelji odbijajući pomisao da učitelji nailaze na poteškoće u radu s njihovim djetetom (59.20%). Krije li se iza toga prigovor školi zbog nedovoljnog poznavanja djeteta ili izrazito emotivno obojen sud roditelja? Na ovo pitanje bi svaki razrednik trebao tražiti odgovor u skladu s unapređivanjem suradnje s roditeljima.

Nespremnost za suradnju sa školom iskazalo je razmjerno mnogo roditelja (9.11%), uzme li se u obzir da je pohađanje škole neodvojivo od brige o samoj instituciji u kojoj se dijete nalazi. Neodlučni roditelji (12.82%) dio su populacije koju je lakše potaknuti na suradnju, što upozorava školu na nemali broj roditelja nesklonih zajedničkom naporu u odgoju i obrazovanju školske djece, i potrebu intenzivnijeg rada s roditeljima.

Vrlo visok postotak roditelja prihvatio bi mogućnost pribivanja nastavi (61.08%). Ovaj se podatak nikako ne smije zanemariti. Možda i nisu tako daleko vremena u kojima će biti moguće, ali i prirodno, pribivanje roditelja nastavi, kao što je već danas u ponekim klinikama za djecu moguće boraviti u bolnici tijekom njihova intenzivnog oporavka. Mnogo toga se mora promijeniti u svijesti roditelja, ali i učitelja.

Još jednom se potvrdila neodrživost dimenzija nastavnih programa. Krajnje je vrijeme da se u ukupnoj vertikali i horizontali obrazovanja, s refleksijom na osnovnoškolske programe, pristupi njihovoj normalizaciji. To će zahtijevati pomnije ispitivanje individualnih, razredno-skupinskih, školskih i državnih programskih normi.

* * *

Ovo je istraživanje još jednom upozorilo na slojevitost odnosa obitelji i škole. Svaka provjerena teza otvorila je niz novih pitanja izrazito relevantnih za uređivanje odnosa ovih dviju sredine. Rezultati upućuju školu na traženje samostalnog puta u približavanju škole obitelji – na opće zadovoljstvo. U tom traganju ne treba biti čekanja, a još manje očekivanja propisujućih naputaka. U svakoj školi ima dovoljno kompetencija za rješavanje teškoća, ali i za njihovo sprečavanje, pa je odgađanje rješavanja problema suradnje obitelji i škole posve suvišno.

LITERATURA

Ediger, M.: *Disciplina i školski program*, Split, Školski vjesnik, Vol.43., 1994, br. 2., str. 149-152.

Gruden, Z.: *Psihoterapijska pedagogija*, Zagreb, Zdenka Gruden, 1990.

Itković, Z., Nenadić-Bilan, D.: *Obitelj, škola, droga*, Zadar, Zadarska tiskara dd – Zadar, 1995.

Ivanek, A., Fajdetić, M.: *Suradnja stručnih suradnika s učenicima i roditeljima*, u Zborniku (Petričević, D. ur.) *Opći priručnik za nastavnike srednjih škola*, Zagreb, Hrvatski pedagoško-književni zbor, 1995, str. 246-249.

Jurić, V., Maleš, D.: *Škola i roditelji*, Zagreb, Pedagoški rad, Vol. 135., 1994, br. 2., str. 133-140.

Maleš, D.: *Odgoj za toleranciju u obitelji i školi*, u Zborniku (Vrgoč, H. ur.), *Odgoj za toleranciju, međusobno razumijevanje i suradnju*, Zagreb, Hrvatski pedagoško-književni zbor, 1995, str. 22-29.

Maleš, D.: *Odnos obitelji, škole i društva*, u Zborniku (Vrgoč, H. ur.), Zagreb, *Obitelj – škola – društvo*, zagreb, Hrvatski pedagoško-književni zbor, 1994, str. 11-18.

Maleš, D.: *Odnos škole i obitelji u kontekstu društvenih odnosa*, u Zborniku (Ličina, B., Previšić, V. i Vučak, S. urednici), *Prema slobodnoj školi*, zagreb, Institut za pedagojska istraživanja Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 1992., str. 67-73.

Maršić, I.: *Upravljanje razrednom disciplinom*, Split, Školski vjesnik, Vol. 43., 1994., str. 153-162.

Miljković, D.: *Osposobljavanje prosvjetnih djelatnika za rad s roditeljima*, u Zborniku (Vrgoč, H. ur.), Zagreb, *Obitelj – škola – društvo*, Zagreb, Hrvatski pedagoško-književni zbor, 1994, str. 27-34.

Oswald, F., Pfeifer, B., Ritter-Berlach, G., TANZER, N.: *Schulklima*, Wien, Universitätsverlag, 1989.

Ryan, K., Cooper, J. M.: *Those Who Can Teach*, Boston, Houghton Mifflin, 1988.

THE FAMILY'S SATISFACTION WITH SCHOOL

Vladimir Jurić

Faculty of Philosophy, Zagreb

The family environment is becoming more diverse and more complex. The traditionality of some institutions has not lessened this problem because even within these institutions complexity is increasing. Such is the case with school, with which the parents are experiencing a growing difficulty in communication. In part, this is due to changing traditional roles, but mostly because of a growing importance of school in the life of a child, and the parents, which can be frustrating for both. It seems very important to examine the parents' satisfaction with school, for in that way the school gathers important information for improving cooperation. A questionnaire with 15 statements directly and indirectly dealing with the feeling of satisfaction was used. Examined were 349 parents of pupils in the final three grades of elementary school (6-8th grade). The analysis of results gives insight into the satisfaction of parents, but at the same time it warns about the possibility of gathering parental judgment relevant for the development of the program of home and school cooperation. This topic is discussed in greater detail in this article.

ZUFRIEDENHEIT DER FAMILIE ÜBER DIE SCHULE

Vladimir Jurić

Philosophische Fakultät, Zagreb

Das familiäre Umfeld wird immer mannigfaltiger und komplexer. Durch die Traditionalität bestimmter Institutionen wird dieses Problem nicht abgeschwächt, da auch Institutionen vom Prozeß der Komplexierung ergriffen sind. Das gilt auch für die Schule, mit der Eltern sich immer schwerer verständigen. Dies ist zum Teil auf den Wechsel im traditionellen Rollenspiel zurückzuführen, hauptsächlich jedoch auf die gesteigerte Bedeutung der Schule im Leben sowohl des Kindes als auch der Eltern, was Frustrationen auf beiden Seiten hervorrufen kann. Es scheint von großer Wichtigkeit, die Zufriedenheit der Eltern über die Schule in Erfahrung zu bringen, da dies der Schule wertvolle Informationen zur Förderung der Zusammenarbeit vermittelt. In einer Umfrage mit 15 Thesen, die direkt und indirekt das Gefühl der Zufriedenheit betrafen, wurden 349 Eltern befragt, deren Kinder die Abschlußklassen der kroatischen Grundschule (Klasse 6-8) besuchen. Die Ergebnisanalyse gibt Einsicht in die Zufriedenheit der Eltern, verweist zugleich aber auch auf die Möglichkeit der Ermittlung von Meinungen der Eltern, welche für die Entwicklung des Programms der Zusammenarbeit von Heim und Schule relevant sind. Näheres dazu erfährt der Leser im vorliegenden Artikel.